

ՀՀ ՍՅՈՒՆԻՔԻ ՄԱՐԶ
RA SYUNIK MARZ

<i>Մարզկենտրոնը` ք. Կապան</i>	<i>Marz centre Kapan town</i>
<i>Տարածաշրջանները`</i>	<i>Territoires</i>
Կապան, Գորիս, Միսիան, Մեղրի	Kapan, Goris, Sisian, Meghri
<i>Քաղաքները`</i>	<i>Towns</i>
Կապան, Գորիս, Միսիան, Քաջարան, Մեղրի, Ագարակ, Դաստակերտ	Kapan, Goris, Sisian, Qajaran, Meghri, Agarak, Dastakert

Տարածքը Territory	4 506 քառ. կմ/ sq. km
ՀՀ տարածքում մարզի տարածքի տեսակարար կշիռը Territory share of the marz in the territory of RA	15.1%
Քաղաքային համայնքներ Urban communities	7
Գյուղական համայնքներ Rural communities	102
Քաղաքներ Towns	7
Գյուղեր Villages	127
Բնակչության թվաքանակը 2014թ. տարեվերջին Population number in the end of 2014	140.2 հազ. մարդ/ ths. persons
այդ թվում` including:	
քաղաքային urban	94.4 հազ. մարդ/ ths. persons
գյուղական rural	45.8 հազ. մարդ/ ths. persons
ՀՀ բնակչության ընդհանուր թվաքանակում մարզի բնակչության թվաքանակի տեսակարար կշիռը, 2014թ. Share of marz population size in RA population size, 2014	4.7 %
Քաղաքային բնակչության թվաքանակի տեսակարար կշիռը Share of urban population size	67.3 %
Գյուղատնտեսական նշանակության հողեր Agricultural land	306 914.4 հա/ ha
այդ թվում` վարելահողեր including: arable land	43 827.9 հա/ ha

ՀՀ Մյունիքի մարզը գտնվում է Հայաստանի Հանրապետության տարածքի հարավում: Մարզը հյուսիսից սահմանակից է ՀՀ Վայոց ձորի մարզին, հարավից՝ պետական սահմանով սահմանակից է Իրանին (սահմանի երկարությունը 42 կմ է), արևմուտքից՝ Արևիջանին և արևելքից՝ Արցախին:

Syunik marz of RA is situated in the south of the Republic of Armenia. In the North the marz borders with RA Vayots Dzor marz, in the South it borders with Iran, (the length of border is 42 km), in the West - Nakhijevan and in the East -

ՀՀ Սյունիքի մարզը զբաղեցնում է Զանգեզուր բնաշխարհի տարածքը, որը ներառում է Որոտան, Ողջի գետերի վերին ու միջին հոսանքների ավազանը և Զանգեզուրի Մեծ Կովկասից հետո Հարավային Կովկասում ամենաբարձր լեռնաշղթայի, արևելյան լանջերը: Մարզի ամենաբարձր լեռնագագաթը Կապուտջուղն է (3 906 մ), իսկ ամենացածր վայրը՝ Մեղրու կիրճը (Արաքսի հովիտ 380մ):

Կապան քաղաքից հարավ-արևելք՝ Ծավ գետի ավազանում է գտնվում բնական տսիների ռելիկտային պուրակը, որը զբաղեցնում է գրեթե 120 հա, մակերեսով 2-րդն է աշխարհում: Այդ եզակի պուրակի որոշ ծառերի տարիքն անցնում է մի քանի հարյուր տարուց, տրամագիծը հասնում է 3 մ-ի, իսկ բարձրությունը՝ 30-35 մ-ի: Այն սահմանակից է «Շիկահող» պետական արգելոցի Սթնաձորի տեղամասին, որը հայտնի է իր կուսական, անխաթար բնությամբ, լանջաֆաներով և կենդանական աշխարհով: Արգելոցի Շիկահողի տեղամասը գտնվում է քաղաքից 25 կմ հեռավորության վրա: Ունի հազվագյուտ բնություն, թավուտ անտառներ, նեղ կիրճեր, հարուստ կենդանական աշխարհ, տարածքում կան պատմամշակութային հուշարձաններ:

Ողջի գետի աջ ափին, անտառում է գտնվում Վահանավանքը (X-րդ դար)՝ պատմական Սյունիքի հոգևոր և մշակութային կենտրոններից մեկը, իսկ 25 կմ հեռավորության վրա՝ նեղ կիրճերով, թավուտ անտառներով **«Շիկահող» պետական արգելոցը**:

Ծովի մակերևույթից 3 250 մ բարձրության վրա՝ Կապուտ լճից սկիզբ է առնում **Մեղրի գետը**, իսկ Կապուտջուղ լեռան հալոցքաջրերից՝ Կապուտջուղ գետը, որի հետ Քաջարանց գետի միահյուսումից կազմավորվում է Ողջի գետը:

Մարզի ամենագրավիչ վայրերից մեկը, հայկական միջնադարյան ճարտարապետության հուշարձան **Տաթևի վանական համալիրն** է (IX դար), որտեղ 1390-1435 թթ. գործել է Տաթևի նշանավոր համալսարանը:

2010թ.-ին շահագործման է հանձնվել 5.7 կմ երկարությամբ աշխարհի ամենաերկար «Տաթևեր» ճոպանուղին (առավելագույն բարձրությունը 380 մ), որն անցնում է Որոտան գետի կիրճով, ձգվում սարերի վրայով և Հալիձոր գյուղից հասնում Տաթևի վանական համալիր:

Որոտանի կիրճում են գտնվում Տաթևի ՀԷԿ-ը՝ Որոտանի ՀԷԿ-երի կասկադի առաջնեկը և Շամբի ջրամբարը, որտեղից 18 կմ երկարությամբ թունելով ջուրը հասնում է Տաթևի ՀԷԿ-ի տուրբիններին:

2012թ. գործարկվեց Հին Խնձորեսկի երկու ձորափը (Ղանդունց նովն ու Ներքին թաղը) իրար միացնող իր տեսակի ու չափի մեջ եզակի կախովի կամուրջը: Կամուրջը հսկա ձորի մի ափից մյուսը ձգվում է ավելի քան 160 մետր: Բարձրությունն ամենախոր տեղում 63 մ է: Կամրջի բանուկ զանգվածը կախված է ամուր ու ձիգ ճոպաններից (կախովի կամուրջ), այդ պատճառով էլ քայլելիս կամուրջը ճոճվում է, այդ իսկ պատճառով ժողովուրդն այն անվանել է «ճոճվող կամուրջ»:

Միսիան քաղաքից 6 կմ հեռավորության վրա է գտնվում **Շաքիի ջրվեժը**՝ Փոքր Կովկասի լեռների ամենախոշոր ջրվեժը (բարձրությունը 18 մ):

Մարզի պատմամշակութային հուշարձանների մեջ հայտնիներից են «Զորաց քարեր» հուշարձանախումբը, Բաղաբերդի, Հալիձորի, Որոտանբերդի ամրոցները, Տաթևի, Որոտան, Բղենու վանքերը, Վահանավանքի և Երիցվանքի վանական համալիրները, Աղիտուի դամբարանային հուշարձանը, Միսիանի նեոլիթի ժամանակաշրջանի դամբարանաբլուրը, Մեղրի քաղաքի փոքր թաղի

Syunik marz of RA lays on the Zangezur nature area, which includes the basin of upper and average flows of the Vorotan, Voghch rivers and the eastern slopes of the Zangezur, which is the highest after the South Caucasus in the Caucasus mountain range. The highest mountain of the marz is the Kaputjugh (3 906 m), and the lowest place is the canyon of Meghri (Arax valley- 380 m).

The biggest world sycamore relict park is situated in the Tsav river basin at the south-east of Kapan town that occupies 120 ha territory, the second by its square over the world. The age of some trees at this unique park is over hundred years reaching a diameter of 3 m, and the height of 30-35 m.

It is bordered by Mtnadzor polling station of Shikahogh state reserve, which is known for its virgin nature, land shafts and fauna. The area of the “Shikahogh” reserve is situated in 25 km from the town. It has unique nature, tick forests, narrow gorges, rich fauna, historical and cultural monuments.

On the right bank of Voghji river is situated Shikahogh state preservation. In the depths of forest Vahanavanq (X century) is situated, which is one of spiritual and cultural centers of Syunik marz and in 25 km distans in narrow defines and the depths of forest the **“Shikahogh” state preservation**.

Meghri river begins from Kapuyt lake situated at the height of 3 250 m above sea level and Kaputjugh river – from melt water of Kaputjugh mountain that interlacing with Qajarants river forms Voghji river.

One of the most attractive places in Syunik region is medieval Armenian architecture monument **Tatev monastery complex** (IX century) where in 1 390-1 435 acted the famous Tatev university.

In 2010 the longest ropeway of the world „Tatev” was put into operation (maximum height 380 m length 5.7) which passes through Vorotan river canyon, stretches over mountains and reaches from Halidzor village to Tatev monastery complex.

Tatev hydro-electric station, i.e. the firstling of Vorotan hydro-electric stations cascade and Shamb reservoir are situated in the Vorotan pass, from where a water by tunnel with a length of 18 km reaches to turbines of Tatev hydro-electric station.

In 2012 was launched the unique of its type and size suspended bridge, which connects two sides of the Old Xndzoresk (Ghandunc nov and Nerkin tagh). The bridge stretches more than 160 meters from one side of the huge valley to another. The high is 63m from the deepest place. The mass of the bridge depends on strong and tatut ropes (suspension bridge) that is why the bridge is swinging when you walk in it, and for this reason people call it “Swinging bridge”.

Shaki waterfall, the biggest waterfall (18 m) of Small Caucasus mountains is situated in 6 km distance from Sisian town.

Among the cultural and historical monuments of the marz most famous are the group of monuments of „Zorac qarer”, the castles of Baghaberd, Halidzor, Vorotnaber, the monasteries of Tatev, Vorotna, Bgheni, the monastic complexes of Vahanavank and Ericavank, the mausoleum monument of Aghitu, the mausoleum hill of Sisian since the neolit era, the little church of Meghri and the defensive towers

եկեղեցին և քաղաքի պաշտպանական նշանակության աշտարակները:

Միսիան քաղաքից 3.2 կմ դեպի հյուսիս գտնվում է «Ջորաց քարեր» հուշարձանախումբը, որը հայտնի է նաև Քարահունջ անունով: Այն մեգալիթյան դարաշրջանի (Ք.ա. II հազարամյակ) ծնունդ է: «Ջորաց քարեր» հանդիսանում են աշխարհում հայտնի հնագույն մեգալիթիկ համալիրներից և աստղադիտարաններից մեկը, հնդեվրոպական քաղաքակրթության քարեդարան-վկայարան, որի գաղտնիքները դեռևս բացահայտված չեն գիտության կողմից: Ջորաց քարերը հաճախ անվանում են «հայկական Սթոունհենջ»՝ նկատի ունենալով, որ ուսումնասիրողների կարծիքով այստեղ ևս առկա է մեգալիթիկ աստղադիտարան:

ՀՀ Մյունիքի մարզը, գրավելով ռազմավարական և աշխարհաքաղաքական նշանակության կարևոր դիրք, ունենալով բնահումքային հարուստ պաշարներ, արտադրական մեծ ներուժ և հանդիսանալով հանրապետության ամենախոշոր վարչական ու տնտեսական մարզերից մեկը, միաժամանակ մնում է համեմատաբար քիչ բնակեցված և տնտեսապես թույլ յուրացված, ինչը մասամբ պայմանավորված է մայրաքաղաքից ունեցած մեծ հեռավորությամբ և տրանսպորտային հաղորդակցության այլընտրանքային միջոցների բացակայությամբ:

Օգտակար հանածոներով ամենահարուստ մարզն է: Դրանցից կարևորագույններն են՝ գունավոր (պղինձ, մոլիբդեն, ցինկ և այլ գունավոր) և թանկարժեք (ոսկի, արծաթ) մետաղների հանքաքարերը, ինչպես նաև ոչ մետաղային օգտակար հանածոների մի ամբողջ շարք (շինարարական և երեսապատման քարեր, բազալտային հումք, կրաքարի և այրվող թերթաքարերի, մարմարի, գրանիտի պեղիտի և դիատոմիտների պաշարներ):

Մարզի տնտեսության ընդհանուր ծավալում գերակշռողը **արդյունաբերության և գյուղատնտեսության ճյուղերն են:**

2014թ.-ին մարզի տնտեսության հիմնական հատվածների տեսակարար կշիռները ՀՀ համապատասխան ճյուղերի ընդհանուր ծավալում կազմել են.

- արդյունաբերություն՝ 15.3 %,
- գյուղատնտեսություն 7.1 %,
- շինարարություն՝ 3.5 %,
- մանրածախ առևտուր՝ 1.9 %,
- ծառայություններ՝ 1.3 %:

Մարզի արդյունաբերության հիմնական ճյուղը հանքարդյունաբերությունն է և էլեկտրաէներգիայի արտադրությունը: Մարզում արտադրվող էլեկտրաէներգիայի գերակշիռ մասը բաժին է ընկնում Որոտանի ՀԷԿ-ի կասկադին:

Գյուղատնտեսությունը հիմնականում մասնագիտացած է **բուսաբուծության** (մասնավորապես՝ հացահատիկային մշակաբույսերի և կարտոֆիլի արտադրություն) և **անասնաբուծության** (մասնավորապես՝ խոշոր եղջերավոր անասունների բուծում) մեջ:

Բեռնաուղևորափոխադրումները մարզում իրականացվում են ավտոմոբիլային, երկաթուղային տրանսպորտով և էլեկտրատրանսպորտով (ճոպանուղի):

Մարզի տարածքով է անցնում Հայաստանի Իրանի հետ կապող ավտոմայրուղին, որն էական դեր ունի մարզի տնտեսության զարգացման գործում: 2008թ. շահագործման է հանձնվել «Կապան-Օավ-Մեղրի» ռազմավարական նշանակություն ունեցող ավտոմայրուղին, որը, որպես այլընտրանք «Կապան-Քաջարան-Մեղրի» միջպետական ճանապարհին՝ տեխնիկական ցուցանիշներով գերազանցում է վերջինիս:

of the city. „Zorac qarer” group of monuments is situated 3.2 km north from Sisian city. It is also called Qarahundj and it’s a creation of megalitic era (BC II millennium). „Zorac qarer” is one of the famous ancient megalitic complexes and observatories, it is a stone-aged cestificate of Indo-European civilization, whose mysteries aren’t revealed by the science yet. „Zorac qarer” is often called „Armenian Stonehenge” considering that there is a megalitic obseravatory there in researcher’s opinion.

RA Syunik marz occupying strategic and geographic-political important position, having rich resources of natural raw materials, industrial big capacity and being one of the biggest administrative and economic regions of the republic, at the same time is remained as a one of not enough inhabited and economically developed marzes, which is connected with a big distance from the capital and lack of alternative modes of transport communication.

It is the richest marz of the republic with useful minerals. The most important of them are non-ferrous metals (copper, molybdenum, zinc and others non-ferrous) and precious metals (gold, silver) and also non-metal useful minerals (construction and decorative stones, basalt raw materials, limestone and burnt shale marble and granite resources).

The most developed branches of **economy are industry and agriculture.**

In 2014 the share of economy main branches of RA Syunik marz in total volume of correspondent branches of the republic comprised

- industry 15.3 %,
- agriculture 7.1 %,
- construction 3.5 %,
- retail trade 1.9 %,
- services 1.3 %.

The main branches of **marz industry** are **mining industry** and **production of electric energy**. The prevailing part of electrical energy produced in the marz belongs to Vorotan hydro-electric station cascade.

The **agriculture** of the marz is mainly specialized in **plant growing** (especially grains and potato growing) and **animal husbandry** (especially cattle farming).

Freight and passenger transportations in the marz are implemented by road, railway and electric transports (cableway).

Armenia-Iran motor-road passes through the **marz**, which has a great importance for the marz economy development. In 2008 the “Kapan-Tsav-Meghri” motor-road of strategic importance was put into operation, which is alternative for “Kapan-Qajaran-Meghri” interstate road alternative and in technical indicators it surpassed the last one.

Մարզով են անցնում Արցախը Հայաստանին կապող կարևոր ավտոմայրուղին և Իրանի Իսլամական Հանրապետությունը ցամաքային անմիջական կապով Հայաստանին կապող միակ ճանապարհը:

Կապան քաղաքը (2014թ. տարեվերջին՝ 42.8 հազ. մարդ) գտնվում է Խուստուփ լեռան ստորոտում (3201մ), Երևանից 301 կմ հեռավորության վրա: Տնտեսության առաջատար ճյուղն արդյունաբերությունն է, ընդհանուր ծավալում գերակշռողը հանքարդյունաբերությունն է, որից կարևորագույններն են գունավոր և ազնիվ մետաղների արդյունահանումը: Որոշակի տեսակարար կշիռ ունեն նաև մշակող արդյունաբերությունը (սննդամթերքի, կարի, ոչ հանքային շինանյութերի, ալյումինե և մետաղապլաստիկ իրերի, բնափայտի մշակման ու փայտե արտադրատեսակների, կահույքի և սարքավորանքի արտադրության) և էլեկտրաէներգիայի արտադրությունը:

Քաջարան քաղաքը (2014թ. տարեվերջին՝ 7.1 հազ. մարդ), գտնվում է Երևանից 327 կմ հեռավորության վրա, մարզկենտրոնից 25 կմ: ՀՀ գունավոր մետալուրգիայի կենտրոնն է՝ պղնձի և մոլիբդենի հզոր հումքային բազա հանդիսացող հազվագյուտ հանքավայրի շահագործման հիման վրա:

Տնտեսության հիմնական և առաջատար ճյուղը հանքարդյունաբերությունն է: Քաղաքի տնտեսության մեջ իր բաժինն ունի նաև մշակող արդյունաբերությունը, որում առանձնանում են սննդամթերքի և պատրաստի մետաղե արտադրատեսակների արտադրությունը:

Գորիս քաղաքը (2014թ. տարեվերջին՝ 20.4 հազ. մարդ), գտնվում է Երևանից 236 կմ հեռավորության վրա, մարզկենտրոնից 63 կմ, տնտեսության հիմնական ճյուղն արդյունաբերությունն է: Հիմնականում զարգացած են էլեկտրաէներգիայի արտադրությունը, սննդամթերքի, մանածագործական արտադրատեսակների, կարի, ալյումինե և մետաղապլաստիկ իրերի, բնափայտի մշակման ու փայտե արտադրատեսակների և էլեկտրասարքավորանքի արտադրությունները:

Միսիան քաղաքը (2014թ. տարեվերջին՝ 14.9 հազ. մարդ), գտնվում է Երևանից 206 կմ հեռավորության վրա, մարզկենտրոնից 110 կմ, տնտեսության ծավալում գերակշռողն էլեկտրաէներգիայի արտադրությունն է, որոշակի տեսակարար կշիռ ունեն նաև սննդամթերքի և այլ ոչ մետաղական հանքային արտադրատեսակների արտադրությունները:

Դաստակերտ քաղաքը (2014թ. տարեվերջին՝ 0.3 հազ. մարդ), գտնվում է Երևանից 226 կմ հեռավորության վրա, մարզկենտրոնից 130 կմ: Աշխատանքներ են տարվում պղնձի և մոլիբդենի հանքերը վերագործարկելու համար:

Մեղրի քաղաքը (2014թ. տարեվերջին՝ 4.5 հազ. մարդ), գտնվում է Երևանից 373 կմ հեռավորության վրա, մարզկենտրոնից 75 կմ, տնտեսության ընդհանուր ծավալում գերակշռողը մշակող արդյունաբերությունն է: Որոշակի տեսակարար կշիռ ունեն էլեկտրաէներգիայի և մրգերի պահածոների ու հյութերի արտադրությունը:

Ագարակ քաղաքը (2014թ. տարեվերջին՝ 4.4 հազ. մարդ), գտնվում է Երևանից 385 կմ հեռավորության վրա, մարզկենտրոնից 90 կմ, տնտեսության առաջատար ճյուղը հանքարդյունաբերությունն է, որից կարևորագույնը գունավոր մետաղների արդյունահանումն է: Քաղաքի տնտեսության զարգացումը կապված է պղնձամոլիբդենային արտադրության հետ: Ագարակում են գտնվում Հայաստան-Իրան սահմանային և մաքսային կետերը:

The major motor-road which connects RA to Artsakh and the only direct connection way between RA and The Republic of Islamic Iran are passing through the marz.

Kapan town (42.8 ths. person in the end of 2014) is situated at the foot of Khustup mountain (3 201 m), is situated in 301 km distance from Yerevan.

The main branches of economy are industry and construction. The leading trend of industry is mining industry, especially non ferrous and noble metals production. The manufacturing industry (production of food clotting, non-metallic construction materials aluminium and metal plastic products, wood and wood products, furniture and equipment) and electricity production have also the significant share.

Qajaran town (7.1 ths. person in the end of 2014), is situated in 327 km distance from Yerevan and in 25 km from the centre of the marz is the centre of the republican non-ferrous metallurgy, based on the exploitation of rare mine that is a powerful mine basis of cooper and molybdenum.

The main branch of **economy** is mining industry. Construction also has its part in the economy of the town.

The main branch of **Ghoris town** (in the end of 2014 – 20.4 ths. person), it is situated in 236 km distance from Yerevan and 63 km from the centre of the marz economy is industry. Basically, productions of electric energy, food, textile and sewing product, aluminum and metal-plastic product, wood working and electronics are developed.

Sisian town (14.9 ths. person in the end of 2014), is situated in 206 km distance from Yerevan and 110 km from the centre of the marz economy is mainly specialized in mining industry, in particular, non metal mineral other produce production and manufacturing industry, of which food and beverages, textile and sewing produce productions.

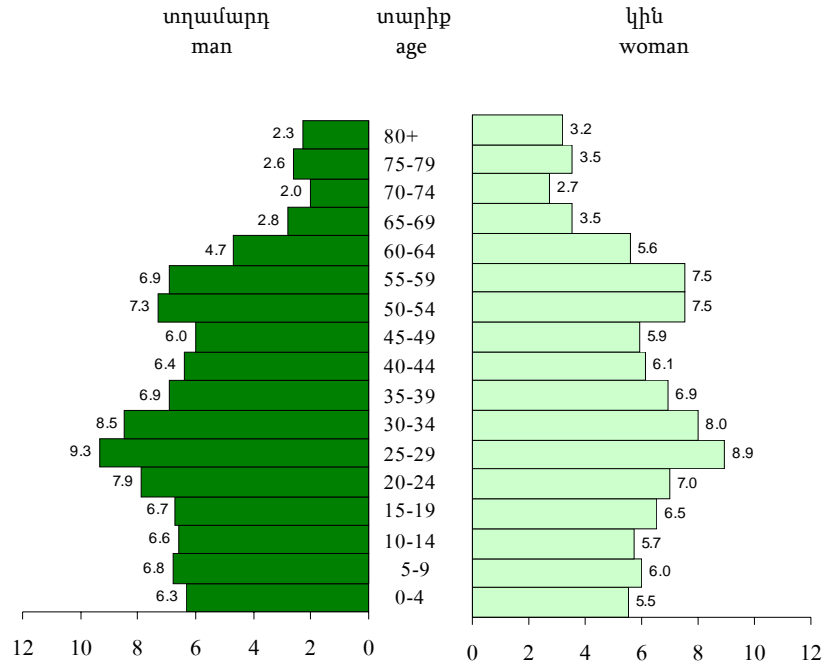
In the end of 2014 population number of **Dastkert town** comprise 0.3 ths. person, is situated in 226 km distance from Yerevan and 130 km from the centre of the marz.

The prevailing trend of **Meghri town** (in the end of 2014 4.5 ths. person), is situated in 373 km distance from Yerevan and 75 km from the centre of the marz economy is manufacturing. Electric energy, fruit tin and beverages productions have certain share.

The main branch of economy of **Agarak town** (4.4 ths. person in the end of 2014), is situated in 385 km distance from Yerevan and 90 km from the centre of the marz is mining industry, the main important of which is non ferrous metal production. The town economy development is connected to cooper and molybdenum production. Armenia-Iran border post, customs-house and cross-border market are situated in Agarak.

ՄՇՏԱԿԱՆ ԲՆԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆՆ ԸՍՏ ՏԱՐԻՔԱՅԻՆ ԽՄԲԵՐԻ, 2015թ. հունվարի 1-ի դրությամբ
 DE JURE POPULATION BY AGE –SPECIFIC GROUPS, 2015 as of January 1

%

ՄԱՆՐԱԾԱՆ ԱՌԵՎՏՐԻ ՕՐՅԵԿՆԵՐ
 RETAIL TRADE UNITS

	Քանակը/Number					
	2010	2011	2012	2013	2014	
Մանրածախ առևտրի օբյեկտներ,ընդամենը այդ թվում՝	440	415	383	398	399	Retail trade units, total <i>including</i>
խանութներ	174	173	167	183	201	shops
կրպակներ	219	196	174	168	151	kiosks
գյուղատնտեսական արտադրանքի շուկաներ	1	1	-	-	-	markets of agricultural produce
սպառողական ապրանքների շուկաներ	4	4	4	8	7	markets of consumer goods
առևտրի այլ օբյեկտներ	42	41	38	39	40	other trade units

ԿՐԹԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ
 EDUCATIONAL INSTITUTIONS

	Քանակը / Number					
	2010	2011	2012	2013	2014	
Պետական նախադպրոցական	49	50	52	52	51	State pre-school
Պետական հանրակրթական	123	121	121	121	121	State general educational
Երաժշտական, արվեստի, գեղարվեստի դպրոցներ, մանկապատանեկան ստեղ- ծագործական կենտրոններ	17	17	17	17	18	Music and art school youth creative(cultural) centre
Պետական նախնական մասնագիտական (արհեստագործական) ուսումնական ¹	4	3	4	4	4	State preliminary vocational educational ¹
Պետական միջին մասնագիտական ուսումնական	8	7	7	7	7	State middle vocational educational
Պետական բարձրագույն ուսումնական	1	1	1	1	1	State higher educational

¹ Ներառյալ այն միջին մասնագիտական ուսումնական հաստատությունները, որոնք իրականացնում են նախնական (արհեստագործական) ծրագիր:

Including those middle vocational educational institutions, which implement preliminary vocational program.

	Քանակը / Number					
	2010	2011	2012	2013	2014	
Պետական բարձրագույն ուսումնական հաստատության մասնաճյուղ	2	2	2	2	2	Branch of state higher educational
Ոչ պետական բարձրագույն ուսումնական	1	1	1	1	1	Non-state higher educational

**ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՀԱՄԱՅՆՔՆԵՐ
URBAN COMMUNITIES**

Համայնքի անվանումը	Community name	Բնակավայրի անվանումը	Settlement name	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2015թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ՝ Number of de jure population as of January 1, 2015, people՝
Կապան	Kapan	ք. Կապան	t. Kapan	42 836
Գորիս	Goris	ք. Գորիս	t. Goris	20 407
Սիսիան	Sisian	ք. Սիսիան	t. Sisian	14 885
Քաջարան	Qajaran	ք. Քաջարան	t. Qajaran	7 097
Մեղրի	Meghri	ք. Մեղրի	t. Meghri	4 555
Ագարակ	Agarak	ք. Ագարակ	t. Agarak	4 341
Դաստակերտ	Dastakert	ք. Դաստակերտ	t. Dastakert	309

**ԳՑՈՒՂԱԿԱՆ ՀԱՄԱՅՆՔՆԵՐ
RURAL COMMUNITIES**

	Համայնքի անվանումը	Community name	Բնակավայրի անվանումը Settlement name	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2015թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ՝ Number of de jure population as of January 1, 2015, people՝
Կապանի տարածաշրջան Kapan district				
1	Ագարակ	Agarak		178
2	Աղվանի	Aghvani		81
3	Աճանան	Atchanan		161
4	Անտարաշատ	Antarashat		102
5	Առաջաձոր	Arajadzor		151
6	Արծվանիկ	Artsvanik		551
7	Գեղանուշ	Geghanush	•Գեղանուշ /Geghanush •Գոմարան/ Gomaran	285
8	Գեղի	Geghi	•Գեղի/ Geghi •Գեղավանք/Geghavank •Կարդ / Kard •Կիցք /Kitsq •Վերին Գեղավանք/ Verin Geghavanq •Քարուտ /Qarut	184
9	Դավիթ Բեկ	David Bek		835
10	Եղեգ	Egheg		100
11	Եղվարդ	Eghvard		271
12	Լեռնաձոր	Lernadzor	•Լեռնաձոր/ Lernadzor •Կավճուտ / Kavchut •Մուսալլավ / Musallam •Ներքին Գիրաթաղ / Nerqin Giratagh •Վերին Գիրաթաղ / Verin Giratagh	869
13	Խդրանց	Khdrants		51
14	Ծավ	Tsav	•Ծավ/ Tsav •Շիշկերտ / Shishkert	363
15	Կաղնուտ	Kaghnut		106
16	Չորաստան	Dzorastan		53
17	Ճակատեն	Chakaten		135
18	Ներքին Խոտանան	Nerqin Khotanan		70
19	Ներքին Հանդ	Nerqin Hand		58
20	Նորաշենիկ	Norashenik		106

	Համայնքի անվանումը	Community name	Բնակավայրի անվանումը Settlement name	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2015թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ * Number of dejure population as of January 1, 2015, people**
21	Նոր Աստղաբերդ	Nor Astghaberd	•Նոր Աստղաբերդ / Nor Astghaberd •Աջաբայջ / Ajabaj •Գետիշեն / Getishen •Ոչեթի / Vocheti	95
22	Շիկահող	Shikahogh		111
23	Շրվենանց	Shrvenantz		61
24	Չափնի	Chapni		73
25	Սյունիք	Syunik	•Սյունիք / Syunik •Բարգուշատ / Bargushat •Դիցմայրի / Ditsmayri •Խորձոր / Khordzor •Սզնակ / Sznak	1 147
26	Սրաշեն	Srashen		95
27	Սևաքար	Sevaqar		96
28	Վանեք	Vanek		58
29	Վարդավանք	Vardavanq		96
30	Վերին Խոտանան	Verin Khotanan		179
31	Տանձավեր	Tandzaver		190
32	Տավրոս	Tavrus		83
33	Ուժանիս	Ujanis		85
34	Քաջարան	Qajaran		212
35	Օխտար	Okhtar		70
Գորիսի տարածաշրջան Goris district				
1	Ակներ	Akner		1 377
2	Արավուս	Aravus		209
3	Բարձրավան	Bardzravan		143
4	Խնածախ	Khnutsakh		918
5	Խնձորեսկ	Khndzoresk		2 301
6	Խոզնավար	Khoznavar		418
7	Խոտ	Khot		925
8	Կոռնիձոր	Kornidzor		1 221
9	Հալիձոր	Halidzor		593
10	Հարթաշեն	Hartashen		777
11	Հարժիս	Harjis		936
12	Ներքին Խնձորեսկ	Nerqin Khndzoresk		280
13	Շինուհայր	Shinuhayr		2 721
14	Շուռնուխ	Shurnukh	•Շուռնուխ / Shurnukh •Աղբուկաղ/Aghbulagh •Վանանդ / Vanand •Չորակ(Փայտամշակման գ.կ.) / Dzorak (Village near wood-working factory)	175
15	Որոտան	Vorotan		309
16	Սվարանց	Svarants		266
17	Վաղատուր	Vaghatur		416
18	Վերիշեն	Verishen		2 361
19	Տաթև	Tatev		922
20	Տանձատափ	Tandzatap		97

	Համայնքի անվանումը	Community name	Բնակավայրի անվանումը Settlement name	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2015թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ * Number of dejure population as of January 1, 2015, people**
21	Տեղ	Tegh		2 540
22	Քաշունի	Qashuni		30
23	Քարահունջ	Qarahunj		1 322
24	Քարաշեն	Qarashen		560
Մեղրու տարածաշրջան Meghri district				
1	Ալվանք	Alvanq		299
2	Գուդեմնիս	Gudemnis		37
3	Լեհվազ	Lehvaz		670
4	Լիճք	Lichk		113
5	Կարճևան	Karchevan		241
6	Կուրիս	Kuris		52
7	Նոնաձոր	Nrnadsor		122
8	Շվանիձոր	Shvanidzor		276
9	Վահրավար	Vahravar		37
10	Վարդանիձոր	Vardanidzor	•Վարդանիձոր/ Vardanidzor •Այգեձոր /Aygedzor •Թխկուտ / Tkhkut	315
11	Տաշտուն	Tashtun		106
Միսիանի տարածաշրջան Sisian district				
1	Ախլաթյան	Akhlatyan		561
2	Աղիտու	Aghitu		409
3	Անգեղակոթ	Angeghakot		1 910
4	Աշոտավան	Ashotavan		668
5	Արևիս	Arevis		79
6	Բալաք	Balak		178
7	Բնունիս	Bnunis		161
8	Բրնակոթ	Brnakot		2 159
9	Գետաթաղ	Getatagh		203
10	Գորայք	Gorayk		467
11	Դարբաս	Darbas	•Դարբաս / Darbas •Շամբ/ Shamb	1 180
12	Թանահատ	Tanahat		77
13	Թասիկ	Tasik		298
14	Իշխանասար	Ishkhanasar		253
15	Լձեն	Ltsen		85
16	Լոր	Lor		415
17	Օղուկ	Tsghuk		452
18	Հացավան	Hatsavan		267
19	Մուցք	Mutsk		359
20	Նժդեհ	Njdeh	•Նժդեհ/ Njdeh •Ցղունի /Tsghuni	145
21	Նորավան	Noravan		554
22	Շաղատ	Shaghat		1 253
23	Շաքի	Shaki		1 355
24	Շենաթաղ	Shenatagh		404
25	Որոտան (Միսիանի տարածաշրջան)	Vorotan (Sisian region)		316
26	Սարվարդ	Salvard		215
27	Սարնակունք	Sarnakunk		503
28	Սպանդարյան	Spandaryan		506
29	Վաղատին	Vaghatin		684
30	Տոլորս	Tolors		465
31	Տորունիք	Torunik		127
32	Ույծ	Uyts		603

**ՀՀ ՄՅՈՒՆԻՔԻ ՄԱՐԶԻ ՊԱՅՄԱՆԱԿԱՆ 10 000 ԲՆԱԿԻՉ ՈՒՆԵՑՈՂ ՀԱՄԱՅՆՔԻ
ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՄԻ ՇԱՐՔ ԲՆՈՒԹԱԳՐԻՉՆԵՐ, 2014թ.
SOME SOCIAL INDICATORS OF DISTRICT COMMUNITY WITH 10 000
POPULATION IN RA SYUNIK MARZ, 2014**

	Ընդամենը Total	ներառյալ՝ including:		
		կանայք ¹ women ¹	տղամարդիկ ¹ men ¹	
Բնակչությունը, մարդ	10 000	5 090	4 910	Population, person
Ծնվածներ, մարդ	107	50	57	Births, person
Մահացածներ, մարդ	90	44	46	Deaths, person
Ամուսնություններ	53	X	X	Marriages
Ամուսնալուծություններ	12	X	X	Divorces
Մեկ բնակչի ապահովվածությունն ընդհանուր բնակավայրերում, քառ.մ	30.1	X	X	Total area of housing stock provided per inhabitant, square metre
Կրթության ոլորտ, հաճախումը կրթօջախներ, մարդ՝				Education sphere, attendance to educational institutions, person
նախադպրոցական	310	158	152	pre-school
հանրակրթական	1 170	575	595	general schools
երաժշտական, արվեստի, գեղարվեստի դպրոցներ, մանկապատանեկան ստեղծագործական կենտրոններ	168	113	55	musical, art schools, creative centers for children
նախնական մասնագիտական (արհեստագործական)	25	7	18	preliminary vocational
միջին մասնագիտական	94	48	46	middle vocational
բարձրագույն մասնագիտական	133	65	68	higher vocational
Առողջապահության ոլորտ՝				Public health sphere
հաճախել են պոլիկլինիկա տարվա ընթացքում (հաճախումների քանակը)	45 095	annual attendance to polyclinic during the year (number of attendances)
Մարզիկներ, մարդ	127	25	102	Athletes, person
Զբաղվածներ, մարդ	3 848	1 685	2 163	Employed, person
ներանցից՝ գիտական հիմնարկներում	-	-	-	of which - in Science establishments
ներանցից՝ գիտության դոկտոր	-	-	-	of which - doctors of Science
գիտության թեկնածուներ	-	-	-	candidates of Science
ուսուցիչներ	166	136	30	teachers
բժիշկներ	20	physicians
միջին բուժանձնակազմ	56	paramedical personnel
Գործազուրկներ, մարդ	862	557	305	Unemployed, person
Սոցիալական ապահովության ոլորտ				Social insurance sphere
ընդամենը կենսաթոշակառուներ, տարեվերջի դրությամբ, մարդ	1 663	989	674	total pensioners/ as of the end of the year/ person
աղքատության ընտանեկան նպաստ և միանվագ դրամական օգնություն ստացող ընտանիքներ	259	X	X	families that get poverty family benefit and one-time benefit
Հաճախումների քանակը տարվա ընթացքում				Annual attendance during the year
գրադարան	30 428	library
թատրոն	1 361	theatre
համերգ	-	-	-	concert
թանգարան	675	museum
Իրավական ոլորտ				Law sphere
հանցագործության դեպքերի քանակը, տարվա ընթացքում	39	X	X	total crimes, during the year
այդ թվում՝ ոչ մեծ ծանրության	21	X	X	of which - not grave crime
միջին ծանրության	11	X	X	medium crime
ծանր	6	X	X	grave crime
առանձնապես ծանր	1	X	X	special grave crime

¹ Ցուցանիշները հաշվարկային են:
The indicators are accountable.